

28. UTBYTTING SATT I SYSTEM

President Franklin D. Roosevelt tok Initiativet til Bretton Wood konferansen i New Hampshire i 1944. Konferansen ledet til at Det Internasjonale Pengefond, IMF, og den Internasjonale Bank for Gjenoppbygging og Utvikling, BRD ble dannet. Hensikten var å forberede finansieringen av gjenoppbyggingen etter 2. verdenskrig, og å legge forholdene til rette for et økonomisk samarbeide mellom landene. Konferansen hadde nesten 800 deltagere.

Deltagerne ble ønsket velkommen av president Roosevelts statssekretær og frimurerbroder Henry Morgenthau Jr. som også ledet møtet. Morgenthau var medlem av Obed Lodge no. 984 Poughkeepsie N.Y. Morgentau var aktiv i Jewish Charity Projects og tidligere formann i daværende guvernør Roosevelts agricultur rådgivende kommisjon. ¹

Retningslinjene for forhandlingene ble lagt av John Maynard Keynes som baserte seg på en stabil dollar, med nær uforandret kjøpekraft. Den ville tvinge de deltagende land til å tilpasse seg og selv føre en sunn økonomisk politikk, d. v. s. at statens utgifter i sin helhet blir dekket av statens inntekter.

Konferansen ble angrepet og beskyldt for å være et instrument for den internasjonale imperialistiske kapitalisme. ²

Bretton Wood systemet fungerte bra i 30 år. Men da dollaren ikke lenger var bundet til gull etter 1971, og store mengder papirdollar fløt ut, var det et grovt brudd på forutsetningene og et farvel til Bretton Wood systemet

IMF et kredittmonopol

IMF's målsetning var opprinnelig å støtte land som hadde kortsiktige problemer med betalingsbalansen med utlandet. Målsetningen ble snart utvidet til å omfatte utviklingslandenes langsiktige lånebehov under forutsetning av at pengene gikk til produktive formål som ville øke den økonomiske vekst.

Robert S. McNamara var president i IMF fra 1968 til 1981. Han endret IMF på tre vesentlige punkter:

- 1) Den gikk over fra å være en bank som skulle være til hjelp for utviklingslandene, til å bli en aktiv låneformidler til beste for finansmarkedene.
- 2) Da Inflasjonen og de høye rentene satte inn, ble det IMF's oppgave å kreve inn rentene som utarmet de fattige land.
- 3) IMF påtok seg økonomisk rådgivning. Den gikk over til å bli et globalt økonomisk styringsorgan.

Under McNamaras ledelse utviklet IMF seg til å bli en selvstendig, autoritær internasjonal makt som samordnet de private banker til et mektig monopol. Medlemslandenes demokratiske kontrollorganer befant seg i ærbødig avstand uten å ha reell innflytelse.

McNamara utvidet virksomheten utover den kapital medlemslandene hadde skutt inn. I 1976 gikk styret med på å låne inn kapital fra de internasjonale verdipapirmarkedene. Dessuten kjøpte IMF opp usikre ulandsfordringer fra private banker. Disse kostet fra 11 til 60 prosent av gjeldende. I løpet av 10 år hadde IMF økt sin andel av ulandsfordringene fra 42 til 53 prosent i forhold til de private banker. IMF krevde allikevel full tilbakebetaling med rente og rentes rente fra skyldnerlandene.

På styremøte i 1981 ble det fremholdt at mange låntagerland hadde hatt vanskeligheter med å få lån i de private bankene:

"I den forbindelse er det viktig at et stabiliseringsprogram som valutafondet støtter, ofte oppfattes som en garanti i det internasjonale kapitalmarked for en mer planmessig økonomisk politikk i vedkommende land, som derved letter landets adgang til kapitalmarkedene." 3

I 1986 er de foran nevnte endringer blitt omformet til en fast rådgiverpraksis som inngår i fondets formålsparagrafer:

"Som ledd i valutaovervåkingen og utlånspolitikken holdes det regelmessige konsultasjoner med medlemslandene om deres økonomiske politikk." 4

Det viste seg snart at den politiske rådgivning ikke kom som en henstilling, men som et direktiv. Dersom landet ikke rettet seg etter IMF's direktiv, fikk det ikke fornyet sine lån. De land som trosset IMF oppdaget at når IMF hadde sagt nei, fikk de heller ikke lån fra de private bankene.

Ganske tidlig var lånebetingelsene blitt endret. Kravet om at lånene skulle føre til økt produksjon ble frafalt. Som følge av denne endring har IMF og Verdensbanken sammen med de private bankene lånt ut penger til våpenkjøp, som sikret at den USA-vennlige styrende elite beholdt makten.

IMF og Verdensbanken, senere også World Trade Organization WTO, krever fri kapitalbevegelse. Et låntagerland kan ikke hindre at deler av lånet føres ut av landet. Diktatorer, utro statstjenestemenn, forretningsfolk med tvilsom moral, har ført penger ut av sine hjemland til kjøp av private eiendommer i Vest, og til private vestlige bankkonti. I enkelte u-land har mer enn halvparten av lånene gått tilbake til lånegiverlandene. Ved å tillate denne form for korrupsjon har USA brukt IMF og Verdensbanken til å skaffe seg medspillere i vedkommende land, en herskerklasse som på sin side er tvunget

til å vise lojalitet mot sine lånegivere og som takket være penger til våpenkjøp kan forsvare sin stilling overfor landets befolkning.

På jakt etter investeringsobjekter

IMF og Verdensbanken sendte ut "patruljer" for å finne investeringsobjekter. De ble bearbejdet av egne spesialister og presentert for landenes regjeringer i den hensikt å finne nye muligheter for å plassere penger. 5

Robert McNamara endret IMF fra å være en bank til beste for ulandene, til å bli en bank hvis formål var å plassere overskuddslikviditet til gode renter. IMF kontrollerte i 1995 i alt 176 medlemsland.

Nye ledere

I 1963 gikk IMF i gang med utdannelsen av nytt personell etter det sterkt konkurransepregede "Young Professional"-programmet (YP). Her kunne ferdig utdannede økonomer søke. 4000 – 5000 mennesker søkte hvert år, 30 – 35 ble tatt opp. De utvalgte som ofte var på doktorgradsnivå, fikk videreutdanning og en rask karriere innenfor IMF. IMF har tatt godt vare på disse utvalgte som har høy skattefri lønn og rikelig med frynsegoder. I løpet av 30 år er 1000 YP tatt ut og videreutdannet. En YP er ikke særlig kritisk til IMF's virksomhet. 8 Han eller hun er opplært til og ansatt for å være misjonærer for IMF's idéer i de land de er satt til å betjene. Av lojalitetsgrunner kan vi ikke vente et angrep på IMF's økonomiske dogmer fra dette hold, selv om enkelte skulle være i stand til å se svakheter.

Det er derfor ikke IMF's representanter på stedet som har rapportert om uheldige bivirkninger som følge av politikken overfor u-landene. YP'ene har heller ikke, tross for at de anses for å være superøkonomer, vært i stand til å forutse den katastrofe IMF har brakt u-landene opp i. Tvert imot, fra IMF og Verdensbankens side kom det optimistiske meldinger helt til den dag i 1982 da Mexico meddelte at landet ikke lenger var i stand til å betale renter og avdrag, og gjeldskrisen var et faktum.

De som har berettet for verden om de katastrofer IMF har forårsaket i utviklingsland er de humanitære hjelpeorganisasjonene, UNICEF, FN's Internasjonale Barnehjelps Fond, Kirkens Nødhjelp og samarbeidende organisasjoner foruten en rekke forfattere.

U-land er blitt økonomisk utbyttert under de såkalte strukturtilpassningsprogrammer. Fattigdommen har tiltatt. Selv mennesker som er i arbeide lever under det vi regner som fattigdomsgrensen. IMF har skapt et moderne slaveri. Pengestrømmen har snudd, den går fra sør til nord.

Opprør mot IMF

Store deler av lånene til utviklingsland er gått til den herskende klasse som bestikkelser, til våpenkjøp, og til formål som ikke skaper vekst. Pengene har utvidet og sementert klasseforskjeller. Ytterligere penger er gått til mislykkede prosjekter foreslått og anbefalt av IMF selv. Dette danner det primære grunnlag for forgjeldelsen. Det har sin årsak i endringer i IMF's opprinnelige vedtatte utenlandspolitikk.

Når et utviklingsland sier seg villig til å gjennomføre en såkalt strukturtilpassningsplan for å få lån krever IMF som regel at landets valuta skal skrives ned. Det kommer vanligvis av at dollar som er tatt inn i landet forstyrrer balansen i økonomien. Egen valuta må vike for dollaren. Dermed øker utenlandsgjelden regnet i egen valuta.

Etter noen nedskrivninger av valutaen krever IMF at arbeidslønnen skal settes ned, statsansatte skal sies opp, omkostninger til skole helsevesen og sosial omsorg skal reduseres og at priser på matvarer skal settes opp for at det skal bli penger til overs til renter og avdrag.

Et maktorgan er bygget opp. I de fleste utviklingsland sitter regjeringer som gjennom gjelden er blitt avhengige av IMF. Personell fra IMF sitter som økonomiske rådgivere i de forgjeldede land. Deres råd er å oppfatte som påbud. IMF's utsendinger fungerer som ulandenes finansministere.

IMF's favorisering av visse grupper har ført til opptøyer og protester. Ifølge McNamara er det i årene 1958 til 1966, i 82 medlemsland blitt registrert:

"164 Internasjonalt betydningsfulle utbrudd av vold, hver enkelt iscenesatt for å true det aktuelle regimes autoritet eller dets eksistens."

I 1958 pågikk 23 langvarige oppstander. I 1966 var antallet økt til 40. De 82 forskjellige regimene som trues er i større eller mindre grad USAs forbundsfeller eller støttespillere. Trusselen de er utsatt for er ikke å bli erobret eller besatt av rivaliserende makter, men å bli styrtet av et betydelig antall egne innbyggere, mennesker som på grunn av lidelse og fattigdom har besluttet å ta affære. ⁶

Under omstruktureringen av IMF i 1987 ble det pekt på at:

"Bankens tilpassningsprogrammer - særlig for de mest gjeldstyngede land - hadde innbåret alvorlige intellektuelle utfordringer." ⁷

Fra styringskomiteen hvor Robert McNamara var medlem ble det foreslått at IMF ikke lenger skulle finansiere enkeltprosjekter, en demning her, og et landbruksanlegg der, men gå inn for å reorganisere hele økonomien. Den må utvide sin virksomhet, den må kunne håndheve sine egne politiske retningslinjer gjennom en kombinasjon av rådgivning, tilpassningsstøtte og koordinasjon av andre givers bistand, så vel som private investeringer.

Gjennom å reorganisere seg vil banken svare på de "alvorlige intellektuelle utfordringene" som denne nye hegemoniske rolle innebærer. ⁸

Et IMF med diktatorisk myndighet

IMF skulle nå gå inn for å omorganisere hele land. Alle IMF's låntagere skulle ha:

"en overordnet kontaktperson som kan uttale seg autoritativt på bankens vegne, og som skal oppfattes som den sentrale beslutningstager for det enkelte land... landets representant i styret og hans administrative medarbeidere skal stå klart ansvarlige for resultatene innenfor et bestemt land eller en gruppe land.

På den måten burde IMF's doktrine bli klarere, for den vil bli uttrykt gjennom en fast overordnet funksjonær som uttaler seg autoritært overfor staten. Regimet i landet som tilpasser seg trenger denne sentrale beslutningstakerens godkjenning for alle sine finansielle og økonomiske tiltak." ⁸

IMF har utviklet seg til å bli en verdensregjering på det økonomiske område. Ut fra egne politiske ideer kontrollerer og styrer IMF sine 181 medlemsland (år 2000) Makten opprettholdes ved at landene holdes i en gjeldssituasjon som de vanskelig kan komme ut av. Demokratisk styring er satt til side. Landenes herskere tillates å låne penger til våpen for å holde opposisjonen nede.

Kilder:

- 1 Denslow, *10 000 famous Freemasons*, Bind III, Side 231.
- 2 John Kenneth Galbraith, *Pengar*, oversatt av Kerstin Lundgren, Raben & Sjögren, Malmø, 1977.
- 3 Norges Bank, *Årsberetning 1981* side 49.
- 4 Norges Bank, *Årsberetning 1986*, side 47.
- 5 Susan George, *Gjeldsbumerangen*, oversatt av Finn B. Larsen, J. W. Cappelens. Oslo, 1992. side 98 – 99.
- 6 Susan George – Fabrizio Sabelli, *Bankenes Bank, Verdensbankens Imperium gjennom 50 år*, oversettelse ved Henning Kolstad. J. W. Cappelens Forlag, Oslo 1994. side 48.
- 7 Susan George – Fabrizio Sabelli, side 50.
- 8 Susan George – Fabrizio Sabelli, Sitatet er hentet fra *Reorganizing the Bank: an Opportunity for Renewal*, april 1987, side 124 – 125.

29. FRI FLYT AV KAPITAL

IMF, Verdensbanken og WTO krever at pengekapi- tal fritt skal kunne flyttes over landegrensene. Sentralbankene i de enkelte land er forpliktet til å veksle innført pengekapi- tal over til landets valuta.

Det er vanskelig å se det positive i at kapital skal, kunne føres inn og ut av et land uten begrensninger. Det er den enkelte stats oppgave å verne om sitt pengesystem. Vareproduksjonen og dermed landets velferd er avhengig av at næringslivet til enhver tid uten opphold har den nødvendige kreditt eller penger til rådighet.

Statens interesser ivaretas best ved at myndighetene i landet, selv om det er ønskelig å benytte seg av utenlandsk kapital.

I spekulantenes hender har fri flyt av kapital ført til økonomiske tilbakeslag, til arbeidsledighet, fattigdom og nød for millioner av mennesker. Tiltross for disse negative erfaringer krever IMF fri flyt av kapital som betingelse for å gi lån. WTO ønsker å gjøre fri flyt av kapital til en global pakt som alle land tvangsmessig må slutte seg til. Dette krav vil, om de skulle bli gjennomført, føre til at IMF og WTO får full kontroll over alle lands pengepolitikk.

Ved å misbruke fri flyt av kapital, vil de nevnte organisasjoner kunne påvirke inflasjonspresset og derfor tappe landene for verdier. Det samme som skjer når spekulanter angriper en valuta.

Mexico

Mit slutten av 1994 ble Mexicos valuta angrepet av pengespekulanter. Sentralbanken brukte mesteparten av sin valutareserve til støttekjøp. Investorer trakk sine penger ut av landet, renten steg til rekordnivå. Mexico måtte låne. Renteutgiftene på støtte-lånene er anslått til 1,3 milliarder dollar.¹ Pesosen falt til det halve i forhold til dollaren. Det betydde en dobling av utenlandsgjelden på 165 743 millioner dollar hvis vi regner i pesos.²

Sjeføkonom Michael Mussa i IMF anslår produksjonstapet i Mexico til 10 – 12 prosent av brutto nasjonalproduktet over to år.³ BNP var på 237 090 millioner dollarhvilket skulle gi et tap på 23 709 millioner dollar.⁴

I ly av den svake pesoen og stagnasjonen i næringslivet, ble bedrifter kjøpt opp. Investorer, særlig fra USA kjøpte seg kontroll over deler av næringslivet. I pressen ble dette fremstilt som en nødvendig globalisering som ville tvinge seg frem uansett.

Mexico er tappet for verdier, er satt tilbake økonomisk og er blitt ytterligere avhengig av lån fra utlandet.

Sør – Øst Asia

Thailands bath ble angrepet. i mai 1997. Morten Iversen i Dagens Næringsliv skriver:

"Ifølge den Thailandske sentralbank kjøpte fonds kontrollert av George Soros thailandske bath for over to milliarder dollar, den 15. mai. Dette utgjorde en tredjedel av Soros krigsfond på 6 milliarder dollar som hans valutaselgere hadde til rådighet. Resultatet var at den thailandske bath falt til historisk lavmål.

*Valutaspekulanter fra Hong Kong, New York og London slo følge i håp om å tvinge den Thailandske sentralbanken til å devaluere valutaen. Sentralbanken forsvarte den Thailandske bathen, godt støttet av et valutafond på 38 milliarder dollar og valutasamarbeid med andre sørøst asiatiske land."*⁵

Sentralbanken i Thailand brukte 170 milliarder kroner av sin valutareserve uten å lykkes i å stabilisere valutaen. I løpet av 4 måneder falt bathen med 40 prosent i forhold til U S dollar.

Thailandske myndigheter erklærte krig mot Soros og de samarbeidende valutaspekulantene. Krigserklæringen førte til ytterligere mistillit, kapitalflukt og stagnasjon. Mange låntagere som hadde dollarlån kom i vanskeligheter. Planlagte investeringer måtte trappes ned og skattene måtte forhøyes for å skaffe penger til avdrag og renter. ⁶

Morten Iversen i Dagens Næringsliv, skriver:

"Malaysiske myndigheter truer med å arrestere finansspekulanter og holde dem fengslet uten rettssak. Truslene som i praksis sidestiller valutaraid med væpnet angrep mot landet, er det seneste av en lang rekke utfall fra statsminister Mahathir Mohamad,"

"Malaysiske politimyndigheter har fått instruks om at de kan arrestere valuta- og aksjespekulanter som utgjør en trussel mot rikets sikkerhet

Fem lokale finansinstitusjoner i Kuala Lumpur er satt under etterforskning denne uken, mistenkt for å ha brutt den nye loven som skal forhindre kortsiktig aksjespekulasjon i børsnoterte selskaper. De to bankene og tre finans selskapene etterforskes for mulig sabotasje mot den malaysiske økonomien.

Malaysias fremste politigeneral Rahim Noor, sier han ikke vil nøle med å pågripe og anholde det han oppfatter som finanssabortører. Påtalemyndigheten har fått instruks av statsminister Mahathir og innflytelsesrike støttespillere i næringslivet om at de bør gå mer aktivt tilverks for å beskytte finanssektoren mot spekulasjon.

Statsminister M.
nasjonalt etabl
investorer." 7

Vil ikke un
Malaysias vise
undertegne W
industri såfrem
spekulasjonen.

"Dere kan ikke
og den smittep

Sør - Korea

Sør-Korea var
stjedd i nært

Koreas økonomi

Store

si næringslive

dollar til rådig

dollar skal reis

Goldman Sack

Lehman Broth

Merrill Lynch

Morgan Stanl

Salomon Smi

J. P. Morgan

Chase Manha

Citycorp

Bank of New

Bankers Trust

Bank Americ

Denne samm

David Rocke

For å yte lån

si opp arbei

koreanske s

Statsminister Mahathir Mohamad sa i går ettermiddag at staten vil danne et nasjonalt etableringsfond som skal kjøpe aksjer som blir solgt av lokale investorer." 7

Vil ikke undertegne pakten

Malaysias visestatsminister Anwar Ibrahim har sagt at Malaysia ikke vil undertegne WTO's globale pakt for å åpne og liberalisere verdens finans- og industri såfremt det ikke kommer på plass regler som kan tøyse valutaspekulasjonen.

"Dere kan ikke forvente noe annet når dere ser hva som har skjedd i Thailand og den smitteeffekten det har hatt på regionen." 8

Sør - Korea

Sør-Korea var verdens 11. største økonomi. Den industrielle utbyggingen har skjedd i nært samarbeid med USA. Det er derfor et dårlig varsel at også Sør-Koreas økonomi står svakt.

Store verdier er trukket ut av Sør-Korea gjennom spekulasjonen. For å få næringslivet i gang må penger skaffes tilveie. IMF har stilt 57 milliarder dollar til rådighet på harde og omdiskuterte betingelser. Lån på 100 milliarder dollar skal reises av de bankene som er nevnt nedenfor:

Goldman Sachs
 Lehman Brothers
 Merrill Lynch
 Morgan Stanley
 Salomon Smith Barnley
 J. P. Morgan & Co Inc
 Chase Manhattan Corp
 Citycorp
 Bank of New York Co Inc
 Bankers Trust New York Corp.
 Bank America Corp. 9

Denne sammenslutning av banker fra New York området står under ledelse av David Rockefeller og hans gruppe.

For å yte lån krever IMF at Sør-Koreas lover forandres slik at det blir lettere å si opp arbeidsfolk. Koreanerne må også åpne for at utlendinger kan overta koreanske selskaper. 10 Disse krav viser at IMF ikke tar menneskelige- og

nasjonale hensyn, men legger forholdene til rette for at pengekapitalistene skal kunne berike seg på å kjøpe opp bedrifter som lider av kapitalmangel.

IMF utøver makt gjennom sine politiske direktiver. Utbetalingene holdes tilbake dersom direktivene ikke oppfylles.

Jeffrey Sachs, som er professor i nasjonaløkonomi sier at det trosser all logikk at 1000 økonomer i Washington skal diktere de økonomiske betingelsene for 75 utviklingsland med til sammen 1 400 millioner innbyggere. Sachs mener det er tvilsomt om direktivene er til noe hjelp, tvert imot kan de forverre krisen ved at de krever innstramning som vil forsterke depresjonen. ¹¹

Gigantisk kapitalflytting

De europeiske og amerikanske børser styrket seg og de asiatiske gikk tilbake. Oppstillingen viser nedgang og oppgang i prosent i løpet av 1997:

New York	+ 22,5	Tokyo	- 21,2
London	+ 24,7	Hong Kong	- 20,3
Frankfurt	+ 47,1	Sør-Korea	- 42,4
Paris	+ 29,5	Singapore	- 31,3
Milano	+ 58,0	Thailand	- 55,3
Madrid	+ 42,2	Malaysia	- 51,1
Amsterdam	+ 41,0	Indonesia	- 36,9
Sveits	+ 56,2	Filippinene	- 41,1
Oslo	+ 31,5	Taiwan	+ 18,1

Den frie bevegelse av kapital har ført til en betydelig og i høyeste grad uønsket overføring av kapital fra Sørøst-Asia til vestlige aksjebørser. Vesten har fått høykonjunktur. I Sørøst-Asia stagnerer økonomien. ¹²

Sør-Korea er et av de mange land hvor det hamstres mat. Butikkhyllene er i ferd med å tømmes. Folk selger smykker for å styrke landets økonomi. Kang Seong Soon har solgt 150 gram ringer, armbånd og hals-smykker i gull. Hun har fått oppgjør i lokal valuta. Hittil er det kommet inn 3314 kilo gull til en verdi av 33 millioner dollar. ¹³

Eksplasjon i fattigdom

Peter M. Johansen skriver i Klassekampen 4. juni 1998;

"Fattigdommen eksploderer i Indonesia og myndighetene innrømmer nå at situasjonen er langt verre enn statistikker og prognoser tidligere har antydnet. Sikkerhetsstyrker er i alarmberedskap.

Ifølge
Indonesia, 40 p
som ligger til g
månedsinntekt
1000 rupiah, p
Indone
at valutakrisa
i landet som v
august var my
rupiahen stup
forholdet til d
men; bedrifter
teknisk konkur
Prissti
første omgang
kinesiske buti
omlag 1 200 s

Malaysia u

Statsminister M
skal kunne kjø
har fått en mån
utlandet være
Mahat
å ødelegge liv
Malay
anbefalinger o
mening har v
verken i Sør-
positive virkn
"Asia
rett. Den ane
orde for at va

Bra med v

En rekke no
valutakontrol

"Det er blitt
over en viss s
er det ikke no

Ifølge de offisielle tallene er allerede 80 millioner mennesker i Indonesia, 40 prosent av befolkningen klassifisert som fattige. Det er to forhold som ligger til grunn, enten et daglig kaloriinntak på mindre enn 2100, eller en månedsinntekt på 32 kroner, vel 52 000 rupiah i byene og 23 kroner, vel 38 000 rupiah, på landsbygda....

Indonesia skiller seg ut fra de andre sørøst- og øst-asiatiske landa ved at valutakrisa har ført til et langt dypere økonomisk og politisk sammenbrudd i landet som var 32 år under Suhartos kontroll inntil han falt 21. mai i år. I august var myndighetene nødt til å la rupiahen flyte, noe som førte til at rupiahen stupdykket inntil den i dag ligger på vel 80 prosent under verdien i forholdet til dollar. Dermed rant ikke bare pengene ut mellom fingrene på folk, men bedrifter satt med gjeldsbyrder som slo ut produksjonen og gjorde den teknisk konkurs....

Prisstigning og arbeidsledighet utløste de sosiale opptøyene, som i første omgang rettet seg mot den kinesiske handelsstanden. Rundt 5 000 kinesiske butikker og varehus er brent ned eller plyndret, og mange av de om lag 1 200 som har mistet livet, døde som følge av disse brannene." 14

Malaysia ut av pengemarkedet

Statsminister Mahathir Mohamad har fått gjennomslag for at ringgit ikke lenger skal kunne kjøpes eller selges utenfor Malaysias grenser. Alle utenfor Malaysia har fått en måned på seg til å ta sine ringgit hjem. Etter 1. oktober vil ringgit fra utlandet være ugyldige.

Mahathir Mohammad mener valutaspekulantene har altfor stor frihet til å ødelegge livet for millioner av mennesker.

Malaysia har ikke fått penger fra IMF, men har forsøkt IMF's anbefalinger om innstramminger og en høyrente, uten at det etter Mahathirs mening har virket. Heller ikke i andre land synes IMF's medisin å ha virket verken i Sør-Korea, i Indonesia eller i Russland, har IMF's anbefalinger hatt positive virkninger.

"Asian Wall Street Journal" spør om ikke Mahathir Mohammad har rett. Den anerkjente økonomen Paul Krugman har i bladet "Fortune" tatt til orde for at valutakontroll, ikke fri flyt, må være det rette. 15

Bra med valutakontroll

En rekke norske ledere av industribedrifter i Malaysia har ikke noe imot valutakontroll:

"Det er blitt mer arbeide fordi vi må deklare inn- og utførsel av alle beløp over en viss størrelse, men for oss som ikke er involvert i kjøp og salg av aksjer er det ikke noe problem."

kapitalistene skal
mangel.

er. Utbetalingene

trosser all logikk
etingselsene for 75
achs mener det er
erre krisen ved at

iske gikk tilbake.

97:

- 21,2
- 20,3
- 42,4
- 31,3
- 55,3
51,1
36,9
41,1
+ 18,1

12

este grad uønsket

Vesten har fått

res mat. Butikk-

å styrke landets

mbånd og hals-

det kommet inn

nrømmer nå at

ere har antydnet.

Fri flyt av kapital, et kjernepunkt

Frie kapitalbevegelse er et nødvendig verktøy for pengekapitalistene dersom de skal lykkes i å beherske landenes økonomi. Derfor var det sterke reaksjoner mot Malaysias brudd på det internasjonale økonomiske samarbeidet.

Asiakrisen var hovedårsaken til at WTO ikke fikk gjennomslag for "Den Globale Pakt". Hendelsene i Sørøst-Asia førte til en kritisk holdning til IMF, Verdensbanken og WTO's regime.

Malaysias vitenskapsminister Law Hieng Ding sier at:

"Hensikten (med valutakontroll) er kun å stoppe valutaspekulasjon og få kontroll over de kortsiktige pengestrømmer. Selskaper som investerer i produktiv virksomhet skal ikke rammes.

Husk at de store internasjonale valutafondene i dag har mange ganger så stor kapital som Malaysia rår over. De tjener penger på penger og ødelegger systemet. Det er derfor vi trenger denne kontrollen inntil videre." 16

Hvordan reagerer våre sosialdemokrater

Aftenposten NTB melder 24. oktober 2003:

"Arbeiderpartiet er sammen med andre europeiske sosialdemokratiske partier i ferd med å opprette partiforbindelse med demokratene i USA.

Spørsmål som globalisering og de internasjonale organisasjonenes rolle var på dagsordenen da en gruppe europeiske sosialdemokrater i forrige uke besøkte USA og traff flere ledende demokrater, blant dem Hillary Clinton. Den europeiske delegasjonen ble ledet av Storbritannias tidligere utenriksminister Robin Cook.

Det er selvfølgelig stor bekyrning for USAs nåværende politikk, men det er også bred enighet om at man må ha USA med på laget når den politiske ledelsen skifter, sier Ap-medlem og tidligere statssekretær i Jens Stoltenbergs regjering, Esben Barth Eide. - Da er det naturlig å begynne med dem som står oss nærmest selv om demokratene selvsagt ikke er sosialdemokrater.

Europeiske sosialdemokrater og USAs demokrater er enige om å opprette ulike arbeidsgrupper og arbeide mot et felles progressivt program for det 21. århundrede, heter det i en artikkel på Arbeiderpartiets hjemmeside.

Problemer man ville sette på dagsordenen ble luftet av folk som satt relativt sentralt i Clinton administrasjonen sier Barth Eide.

Blant annet er det nå vilje hos demokratene til å se kritisk på noen av følgene av den økonomiske globaliseringen. Den frie kapitalflyten ble trukket frem som et område som må drøftes.

Det er forståels
globalisering.

hvor ikke at vi

Arbeid

initiativtagerne

omst for slike j

Socialist (PES)

Tanken

fjorberedt neste

USA

Forrig

egen vurdering

Et muslims

Efter den 9.11

ene til Malaysi

er steget til 30

Malay

får islamske l

produkter som

sjoner både ko

Troen

sparepengene

fjorbudt å kre

troende muslim

Islam

Maybank. I 2

den største isl

Ambank Grou

Malaysias st

ambisjonene

Vi lig

islamske fina

med Business

som gjør det

et finansmark

Vi sp

plassert unde

flyttet til and

Kilder:

- 1 Nils Christian Helle Aftenposten , 20. januar 1997, .
- 2 Tallene kommer fra The World Bank, Washington, DC, Global.
- 3 Aftenposten Reuters, 29. november 1997.
- 4 Alf Bjarne Johnsen. Verdens gang, 28. oktober 1997.
- 5 Morten Iversen. Dagens Næringsliv, 24. juni 1997.
- 6 The Economist, 11. oktober 1997.
- 7 Morten Iversen. Dagens Næringsliv, 4. september 1997.
- 8 Yngvar Hellestøl. Aftenposten, 22. september 1997.
- 9 Reuters, Development Finance 1997, . Aftenposten, 30. desember 1997.
- 10 Aftenposten, 5. januar 1998.
- 11 Jonas Vendel, Dagens Industri, 16. desember 1997.
- 12 Kenneth Lund. Dagens Næringsliv, 2. januar 1998.
- 13 Per Røste, Aftenposten, 6. januar 1998.
- 14 Peter M. Johansen, Klassekampen, 4. juli 1998.
- 15 John Einar Sandvand, Aftenposten, 3. september 1998.
- 16 John Einar Sandvand, Aftenposten, 4. november 1998.
- 17 *Aftenposten/NTB*, 24. oktober, 2003
- 18 Morten Iversen, fra Bangkok, *Dagens Næringsliv*, 7. – 12. april 2004.

30. VI

Instituttet

land fra 19

mens de

Rapporten

eksportør

strømmen

I 1

landene er

de mottok

levestanda

geldskrise

utgifter. 1

En rekke

IMF's virk

Filippin

Av Filippi

grensen. D

av inntekte

IM

skriver:

"Presiden

Internasjon

virksomhe

sjoner på u

Filippinen

mest mark

Hi

politikk. R

produktive

konsumsjo

økonomisk

Om

har ingen

pengeplass

hvor det h

fra privatis

som filippi

30. VERDIER FRA SØR TIL NORD

Instituttet "Latin America Economic System" har beregnet at latinamerikanske land fra 1982 til 1990 har betalt 250 milliarder dollar i renter til sine kreditorer, mens de i det samme tidsrom har mottatt 50 milliarder dollar i nye lån. Rapporten sier at de latinamerikanske land har "utviklet" seg til å bli netto eksportører av kapital, mens vi i vår del av verden stort sett har trodd at pengestrømmen har gått fra nord mot sør. 5

I 1987 betalte den tredje verden 244 milliarder kroner mer til de rike landene enn de fikk i nye lån. I 1998 betalte de 276 milliarder kroner mer enn de mottok. Tappingen av u-landenes resurser har gått ut over befolkningens levestandard. Over 500 000 barn i utviklingsland døde i 1988 som følge av gjeldskrisen. Fordi regjeringene hadde skåret ned på medisinske og sosiale utgifter. 1

En rekke forfattere og journalister har beskrevet hvordan forgjeldelsen og IMF's virksomhet har virket inn på utviklingslandene:

Filippinene

Av Filippinenes 65 millioner innbyggere lever halvparten under fattigdomsgrensen. Den velstående del av befolkningen, ca. 20 prosent sitter på halvparten av inntektene.

IMF har vært i virksomhet fra slutten av 1950-årene. Peter M. Johansen skriver:

"President Ramos har i løpet av tre av sine seks år iverksatt nær alle av Det Internasjonale Pengefonds krav. Lista er lang. Store deler av offentlig virksomhet er solgt, bankvesenet er åpnet for utenlandske interesser, Restriksjoner på utenlandsinvesteringer er strøket, importvernet er revet. Det har gjort Filippinene som alltid har hatt sterk proteksjonisme, til en av Sørøst-Asia's mest markedsliberale og åpne økonomier...."

Hittil har de fleste land hatt en til dels sterk finansiell reguleringspolitikk. Reguleringspolitikken førte til at veksten ble ledsaget av sparing og produktive investeringer. På Filippinene fortøner veksten seg som en konsumsjonsboom hvor importvarer flommer inn over markedet til store økonomiske kostnader og stigende gjeldsrater.

Omtrent femti prosent av veksten er ren spekulasjonsøkonomi, veksten har ingen substans. Investeringer som kommer og går; det vil si pengeplasseringer for å hente ut toppgevinsten på et "framvoksende marked" hvor det hele tida går oppover over lenger periode. Femten prosent kommer fra privatiseringa av statsbedrifter. Tjue prosent av veksten kommer fra penger som filippinske arbeidere sender hjem...."

Gjeldseksplasjon - i vekstperioden har gjelda økt eksplosjonsartet. Fra 30,9 milliarder dollar i 1992 til 34,2 milliarder i 1993 og 36,3 milliarder i 1994. Underskuddet har mer enn fordoblet seg fra 3,2 milliarder dollar i 1991 til 7,8 milliarder dollar i 1994. Hele budsjettet er IMF - infisert. Verdensbanken og Pengefondet har i sterk grad tatt over den økonomiske styringa. Det gir seg uttrykk i budsjett-fordelinga. I 1972 under diktatoren Ferdinand Marcos, gikk 5,2 prosent av budsjettet til helsesektoren, militære fikk 15,3 prosent. Mens gjeldsbetjeninga (renter og avdrag) tok 6,4 prosent av budsjettet.

Tjue år senere er bildet enn mer graverende. I 1993 gikk bare 2 prosent til helsesektoren mens 40 prosent går med til å betale utenlandsgjelda. Siden 1980 har Filippinene vært gjennom tre former for strukturtilpassingsprogrammer (SAP) som det heter i Bretton Woodinstitusjonen i Washington. Siden 60-tallet har Verdensbanken, IMF og GATT (nå WTO), gitt sine råd til Filippinenes regjeringer. Det har vært kostbare råd....

I Tondo bor mer enn en million i ytterste fattigdom og fornedring. Barsedødeligheten er enorm av epidemisk meslinger, diarre eller infeksjonssykdommer som det finns enkle botemidler for. Ett eller annet sted på Filippinene dør det ett barn av meslinger hvert sjette minutt. Hver dag dør 28 spedbarn av stivkrampe, 217 av diarre, 1 277 av lungebetennelse. Hver dag dør 55 personer av TBC. Mer enn 2,5 millioner barn er underernært...

Tallene er offisielle, de er lagt frem av helseminister Juan Flavier for Kongressen i 1992." 2

Så langt Peter M. Johansen.

Guatemala.

Forfatter, journalist og sjefredaktør for den norske avdelingen av Inter Press Service, IPS, Per-Aslak Ertresvåg, spør hvorfor internasjonale og norske medier i alle år har vært så tause om terroren i Mayaindianernes hjemland?

Hva er den historiske bakgrunnen for dagens brutale situasjon, og hvordan løper de økonomiske og politiske forbindelseslinjene mellom landets egen elite og utenlandske maktsentra?

Ertresvåg stiller spørsmålene i sin bok "*Blod, Honning og Coca-Cola.*" Jeg gjengir fra journalist Else Huberts omtale av boken. 3

"I 1944 begynte en gunstig utvikling i Guatemala da den unge idealistiske Schweizerinspirerte universitetslæreren Juan Jose Arevalo innledet en lovende reformperiode i landet. Til å begynne med fikk han nordamerikanske politikeres støtte, men støtten ble snudd til skepsis og aggresjon da Arevalo nektet å gi et nordamerikansk oljeselskap monopolstilling. Fra før fantes tre andre store USA eide monopolselskaper.

*I jant
administrasjon
og demokrat
sammenheng
Rovdr
somske avl
lagninger.
nals. Ertresv
og paramilit
assistanse.*

*Guatemala ha
innledelse b
omt opp i fjel
Et gru
samarbeid m
representert v
Amerika oppl*

*Mediene har s
mediefolk har
verden. I anle
fra Guatemala*

*Kanskje uteb
årsaksammen
skriver Ertres*

Kilder:

- 1 Susan
- 2 B.Lar
- 3 Peter
- 4 Per-A
- 5 Tider
- 6 Else
- 7 Kjell

I juni 1954 ble den definitive beslutning fattet av Eisenhower-administrasjonen om å gripe inn i Guatemalas skjebne og destabilisere det unge demokratiet. Det ble satt i verk et kupp som skulle føre til nesten 40 års sammenhengende terror under dekke av å ville knuse kommunismen i landet.

Rovdrift istedenfor utvikling, våpen istedenfor jordreformer, bomber og kjemiske avløvningssmidler istedenfor mat, politi og dødsskvadroner istedenfor fagforeninger, det har vært USAs morgengave til Mayaindianerne i Guatemala. En omfattende dokumentasjon viser at USA selskaper har forsynt politi og paramilitære myndigheter med våpen, personell, opplæring og teknisk assistanse.

Guatemala har vel 9 millioner innbyggere. Av dem er 50 000 enker og 250 000 foreldreløse barn. 440 indianerlandsbyer er rasert. En million indianere er drept opp i fjellene, 250 000 har flyktet fra landet.

Et grunnleggende mønster i den nordamerikanske dominans er et intimt samarbeid med landets egen maktelite og selve det fysiske maktapparat, representert ved hæren. I årene 1946 -1985 fikk 45 000 offiserer fra Latin-Amerika opplæring ved USAs militære treningscentre.

Mediene har spilt en bedrøvelig rolle både før og etter kuppet i 1954. Norske mediefolk har blikket rettet mot den vesteuropeiske og nordamerikanske del av verden. I anledning av TV innsamlingen i -89, ble det laget flere reportasjer fra Guatemala, men bakgrunnen for og årsaken til terrorveldet manglet.

Kanskje uteble analysene fordi forsøk på å forklare situasjonen i en årsaksammenheng hadde kunnet komme til å trå vår store allierte for nær." skriver Ertresvåg. 4

Kilder:

- 1 Susan George, *En Skjebne verre en Nøden*. Omslaget, oversatt av Finn B.Larsen, J. W. Cappelens Forlag.
- 2 Peter M. Johansen. *Klassekampen*, 6. januar 1996,
- 3 Per-Aslak Ertresvåg, *Guatemala, Blod, Honning og Coca-Cola*. Tiden Norsk Forlag. 1993.
- 4 Else Hubert, *Dagens Næringsliv* 11. mars 1993,
- 5 Kjell Arne Strai, *Aftenposten*, 6. september 1990,